

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 116/2016-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Knopom, Krmanova 1, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaniach vedených pod sp. zn. 0 Tp 64/2014 a sp. zn. 3 Tk 1/2015 a jeho uznesením z 19. novembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. decembra 2015 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 0 Tp 64/2014 a sp. zn. 3 Tk 1/2015 a jeho uznesením

z 19. novembra 2015 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“). Dňa 9. decembra 2015 doručil sťažovateľ ústavnému súdu doplnenie svojej sťažnosti.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že voči sťažovateľovi bolo uznesením vyšetrovateľa Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii Východ, Úradu hraničnej a cudzineckej polície (ďalej len „vyšetrovateľ“) sp. zn. UHCP-23/NJ-V-2014 z 12. marca 2014 začaté trestné stíhanie pre zločin prevádzactva podľa § 355 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona a dňa 23. júla 2014 mu bolo vznesené obvinenie.

Uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu č. k. 0 Tp 64/2014-26 z 25. júla 2014 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že už týmto uznesením okresného súdu došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, pretože už v tomto štádiu neboli dané dôvody väzby a inštitút väzby bol použitý v rozpore s jeho zákonným účelom. Obmedzovanie osobnej slobody bolo podľa neho protiústavné a bolo tiež neprípustné, aby sa v ňom ďalej pokračovalo.

Dňa 23. januára 2015 podal prokurátor návrh na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa v prípravnom konaní do 23. júna 2015, čo odôvodnil tým, že „... v ďalšom priebehu prípravného konania sa podozrenia mali umocniť do takej miery, že už možno uvažovať o jeho postavení pred súd“. Sťažovateľ však argumentuje, že «napriek tvrdeniu o „umocnení podozrení“ prokurátor nepoukázal na jediný dôkaz, ktorý by toto jeho tvrdenie podporil. Od uplynutia úvodného štádia uplynula značná doba a vykonané dôkazy ani len minimálne nedosvedčili oprávnenosť väzby, tendencia je tu práve opačná. Doposiaľ to zo strany konajúcich orgánov stále bolo a je o jednostrannom konštatovaní, že obavy z naplnenia väzobných dôvodov existujú, vo veci nebolo zistené nič nové a dôvody na väzbu sa neoslabili.». Dňa 29. januára 2015 okresný súd rozhodol o predĺžení lehoty väzby sťažovateľa do 23. júna 2015. Sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť z dôvodu, že „ďalšie trvanie väzby je odvolávajúc sa na vyššie uvádzané body neprípustné a v rozpore s ústavnými právami obvineného“.

Prokurátor podal okresnému súdu obžalobu 21. mája 2015. Okresný súdu následne uznesením sp. zn. 3 Tk 1/2015 z 26. mája 2015 rozhodol o ponechaní sťažovateľa vo väzbe. Podľa sťažovateľa „... toto rozhodnutie súdu...,

- *sa opätovne neodvoláva na žiadny dôkaz, ktorý by pristúpil k dôvodom, na základe ktorých bol sťažovateľ do väzby vzatý,*

- *súd len konštatuje, že sťažovateľ bol vo väzbe ponechaný z dôvodov, pre ktoré bol do väzby vzatý,*

- *po preskúmaní spisu mal súd zistiť, že dôvody väzby oslabené neboli,*

- *nepoukázal však na žiaden konkrétny dôkaz, ani inak neobjasnil toto svoje tvrdenie.*

Od podania obžaloby orgány činné v trestnom konaní vykazujú pasivitu, vo veci sa nekoná, sťažovateľ je napriek absencii relevantného väzobného dôvodu držaný vo väzbe.“.

Sťažovateľ následne podal žiadosť o prepustenie z väzy na slobodu, v ktorej zdôraznil, že „súd opodstatnenosť väzby obvineného v uznesení o vzatí do väzby opieral o útekové a preventívne dôvody, ktoré ku dňu podania žiadosti neobstoja...“

Dôvody, ktoré podľa rozhodovania súdu opodstatňovali vzatie obvineného do väzby tak boli vyvrátené a k dnešnému dňu nebol vykonaný dôkaz, ktorý by svedčil v prospech ponechania obvineného vo väzbe.“.

Sťažovateľ ďalej uvádza, že „aj napriek zákonnej dikcii, ktorá káže konať vo väzobných veciach prednostne a urýchlene bolo o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu rozhodnuté až po uplynutí troch týždňov od jej podania, súd uznesením č. 3 Tk 1/15 zo dňa 19. 11. 2015 žiadosť sťažovateľa zamietol. V odôvodnení predmetného uznesenia bez ďalšieho konštatuje, že väzobné dôvody naďalej trvajú, ani v najmenšej miere sa nezaoberal a nevyporiadal s dôvodnými argumentmi o ich vyvrátení prezentovanými v žiadosti o prepustenie a faktom, že sťažovateľ je držaný aj napriek tomu vo väzbe a v jeho trestnej veci sa nekoná.“. Vzhľadom na uvedené je sťažovateľ toho názoru, že „trvanie väzby je neopodstatnené a v rozpore s príslušnými ústavnými a zákonnými ustanoveniami“.

Na podoprenie svojej argumentácie sťažovateľ v sťažnosti poukazuje aj na súvisiacu rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, ústavného súdu, ako aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. V závere sťažnosti uvádza:

„... I. do väzby bol vzatý s poukazom na útekové a preventívne dôvody, pričom tieto dôvody sa postupom konania neosvedčili, práve naopak, boli vyvrátené a nepristúpil k nim žiadny dôkaz svedčiaci v opodstatnenosť väzby,

II. dôkazy, na ktorých je postavené obvinenie a teda aj uznesenie o vzatí do väzby vzhľadom na ich pochybný charakter nemôžu obstáť a iné dôkazy potvrdzujúce, že sťažovateľ spáchal čin kladený mu za vinu, vykonané neboli a ani neexistujú,

III. napriek tomu, že väzba trvá už 16 mesiacov, vo veci nebol vykonaný dôkaz, ktorý by priamo dosvedčil opodstatnenosť vzneseného obvinenia a držania sťažovateľa vo väzbe,

IV. už 6 mesiacov sú príslušné orgány pasívne, vo veci sa ani v najmenšej miere nekoná a sťažovateľovi je aj napriek tomu odopierané jeho základné ústavou garantované ľudské právo na osobnú slobodu...“

Z doplnenia jeho sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal proti uzneseniu, ktorým okresný súd zamietol jeho žiadosť o prepustenie z väzby, sťažnosť. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 9 Tos 43/2015-2234 z 26. novembra 2015 jeho sťažnosť zamietol. Podľa sťažovateľa odôvodnenie uznesenia krajského súdu neobsahuje žiadny argument, resp. poukaz na vykonaný dôkaz, ktorý by aspoň do istej miery odôvodňoval trvanie väzby.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po náležitom preskúmaní veci vydal tento nález: *„1. Okresný súd Prešov v prípravnom konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp/64/2014 a v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tk/1/2015 porušil základné práva sťažovateľa zaručené v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.*

3. Uznesenie Okresného súdu Prešov sp. zn. 3 Tk/1/15 zo dňa 19. 11. 2015 sa zrušuje a Okresnému súdu Prešov sa prikazuje, aby sťažovateľa prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

4. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 31.200,- EUR..., ktoré mu je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Prešov je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania na účet jeho právneho zástupcu, a to do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že jedným z dôvodov, pre ktoré môže ústavný súd návrh na začatie konania pri jeho predbežnom prerokovaní odmietnuť, je nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

Podľa § 20 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. K návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V splnomocnení sa výslovne uvedie, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh (sťažnosť) okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať označenie:

- a) ktoré základné práva alebo slobody sa podľa tvrdenia sťažovateľa porušili,
- b) právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým sa porušili základné práva alebo slobody,
- c) proti komu sťažnosť smeruje.

Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde sa k návrhu pripojí kópia právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu.

1. Sťažovateľ predložil ústavnému súdu sťažnosť prostredníctvom kvalifikovaného právneho zástupcu, ktorý mu predmetnú sťažnosť koncipoval, túto podpísal a opatril odtlačkom svojej pečiatky. Napriek tomu sťažnosť sťažovateľa neobsahuje náležitosti sťažnosti, ktoré zákon o ústavnom súde vyžaduje. Sťažovateľ k sťažnosti nepripojil v petite napádané uznesenie okresného súdu sp. zn. 3 Tk 1/2015 z 19. novembra 2015, aj keď podľa § 50 zákona o ústavnom súde ide o jednu z podstatných náležitostí sťažnosti.

V súvislosti s nedostatkom zákonom predpísaných náležitostí sťažnosti ústavný súd poukazuje na svoju predchádzajúcu judikatúru, podľa ktorej ústavný súd nie je povinný odstraňovať nedostatky zákonom predpísaných náležitostí z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 409/04, IV. ÚS 77/08, IV. ÚS 159/2010).

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný pri výkone advokácie dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 252/09, IV. ÚS 159/2010, II. ÚS 522/2014).

Vzhľadom na uvedené by pri rigidnom posúdení podania sťažovateľa ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť v tejto časti už pri predbežnom prerokovaní pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

Napriek nedostatkom v náležitostiach podania (v sťažnosti) ústavný súd posúdil sťažnosť sťažovateľa.

2. Ústavný súd ďalej poukazuje na § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania, okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu petitom sťažnosť osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené advokátom. Ustanovenie § 20 zákona o ústavnom súde sa v celom rozsahu vzťahuje aj na sťažnosť podľa čl. 127 ústavy a § 49 a nasl. zákona o ústavnom súde.

Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite

svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, II. ÚS 466/2013).

Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd po preskúmaní sťažnosti okrem iného rozhodol aj o tom, že „Okresný súd Prešov... v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tk/1/2015 porušil základné práva sťažovateľa zaručené v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Uznesenie Okresného súdu Prešov sp. zn. 3 Tk/1/15 zo dňa 19. 11. 2015 sa zrušuje a Okresnému súdu Prešov sa prikazuje, aby sťažovateľa prepustil neodkladne z väzby na slobodu.“

Vychádzajúc z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu vyjadreného v čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd vo svojej judikatúre uvádza, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných právnych možností nápravy naďalej trvá porušovanie základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02, IV. ÚS 86/2013, IV. ÚS 221/2014, II. ÚS 626/2014).

Vo vzťahu k napadnutému postupu okresného súdu ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá ústavný súd právomoc preskúmať postup okresného súdu, pretože o sťažnosti proti jeho uzneseniu rozhodoval krajský súd uznesením č. k. 9 Tos 43/2015-2234 z 26. novembra 2015. Z toho dôvodu sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy postupom a uznesením okresného súdu sp. zn. 3 Tk 1/2015 z 19. novembra 2015, ktorým zamietol jeho žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, ústavný súd odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

Ústavný súd v prípadoch, v ktorých sa zaoberal požiadavkou neodkladnosti a urýchlenia rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, judikoval, že aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenia posudzujú podľa

všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú týmto požiadavkám (napr. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že požiadavke, aby súd bezodkladne rozhodol o zákonnosti väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru, nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (napr. III. ÚS 126/05, II. ÚS 353/06, III. ÚS 216/07, III. ÚS 147/2011, IV. ÚS 364/2014, I. ÚS 237/2015). V nadväznosti na uvedené vo vzťahu k námietke nedodržania požiadavky prednostného a urýchleného rozhodnutia o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu ústavný súd uvádza, že dobu troch týždňov od podania žiadosti o prepustenie z väzby do rozhodnutia o nej považuje podľa svojej judikatúry ešte za ústavne udržateľnú.

Túto časť sťažnosti preto ústavný súd odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

3. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy postupom okresného súdu v prípravnom konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 64/2014 sťažovateľ namieta, že už v tomto štádiu neboli dané dôvody väzby a inštitút väzby bol použitý v rozpore s jeho zákonným účelom. Sťažovateľ bol do väzby vzatý uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 64/2014 z 25. júla 2014. Uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu č. k. 0 Tp 64/2014-160 z 29. januára 2015 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 10 Tpo 1003/2015 bola lehota väzby sťažovateľa predĺžená. Z uvedeného je zrejmé, že sťažnosť sťažovateľa v tejto časti bola podaná oneskorene.

Jednou zo základných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd preto aj v tejto časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.

Nad rámec ústavný súd uvádza, že prípravným konaním sa v zmysle Trestného poriadku rozumie úsek od začatia trestného stíhania do podania obžaloby, príp. návrhu na schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu alebo právoplatnosti rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní vo veci samej. Prokurátor v predmetnej veci podal obžalobu na okresnom súde 21. mája 2015 (obhajcovi bola doručená 28. mája 2015), teda týmto úkonom sa skončilo prípravné konanie a vec bola postúpená na konanie pred súdom, pričom okresný súd následne pristúpil aj k preskúmaniu dôvodnosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľa. Vzhľadom na uvedené by už ústavný súd ani nemohol ústavné relevantným spôsobom ovplyvniť postup okresného súdu v prípravnom konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 64/2014.

Keďže ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol, neprichádzalo už do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch uplatnených sťažovateľom v petite jeho sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2016